

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра англійської філології та лінгводидактики

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету іноземної та
слов'янської філології

Андрій КОВАЛЕНКО

«29» серпня 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

за спеціальністю 014 Середня освіта (Мова та зарубіжна література
(англійська))

спеціалізацією 014.021 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна
література)

галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 035 Філологія

спеціалізація 035.04 Германські мови і літератури (переклад включно),
перша – англійська

галузі знань – 03 Гуманітарні науки

Мова навчання - англійська

Погоджено

науково-методичною комісією

факультету іноземної та

слов'янської філології

«29» серпня 2024 р.

Голова

Громова Н.В., к.пед.н., доц.

Суми - 2024

Розробники:

КОВАЛЕНКО АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри англійської філології та лінгводидактики

БАГАЦЬКА ОЛЕНА ВІКТОРІВНА

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри англійської філології та лінгводидактики

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри англійської філології та лінгводидактики

Протокол № 1 від «29» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

Подосиннікова Г.І., к.пед.н., доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	(магістр)	вибіркова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
1-й			
Лекції			
14 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
30 год.		6 год.	
Лабораторні			
-		-	
Самостійна робота			
100 год.		138 год.	
Консультації:			
2 год	2 год.		
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин - 150			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою навчального курсу є формування системи сучасних прагмалінгвістичних знань про структуру, закономірності та найважливіші аспекти мовної комунікації, вмінь використовувати набуті знання у практиці іншомовного спілкування; аналіз природи мовної компетенції людини, її онтогенезу, визначення специфіки категоризації та концептуалізації досвіду в колективній свідомості носіїв мови, опис організації внутрішнього лексикону, вербальної пам'яті людини відповідно до структур репрезентації знань і механізмів пам'яті взагалі, пояснення когнітивної діяльності людини у процесах породження, сприйняття й розуміння мовлення, комунікативної діяльності, установлення співвідношення мовних структур із когнітивними.

Завдання навчального курсу:

1. ознайомлення студентів з загальними поняттями теорії комунікації, її місцем в системі інших гуманітарних наук (психології, соціології, лінгвістики), предметом дослідження яких є відповідні аспекти комунікації;
2. вивчення типології комунікативних ситуацій, принципів прагматики, мовленнєвого акту, перформативного висловлювання та його ілокутивної функції;
3. з'ясування підходів до вивчення дискурсу, його структурних і функціональних особливостей;
4. аналіз невербальних засобів і компонентів комунікації, комунікативних хиб та невдач;
5. з'ясування закономірностей концептуалізації дійсності та внутрішнього рефлексивного досвіду;
6. аналіз залежності концептуалізації від етносвідомості, соціуму, культури, індивідуальної свідомості;
7. визначення параметрів концептосистеми та її зв'язку з концептуальною й мовною картинами світу;
8. обґрунтування поняття концепту, його співвідношення з

поняттям, значенням;

9. виявлення ролі тілесного досвіду в процесах концептуалізації, категоризації та вербалізації дійсності;

10. з'ясування механізмів фреймового моделювання семантики різнорівневих мовних одиниць;

11. виявлення особливостей теорії метафори та метонімії у сучасному лінгвокогнітивному контексті;

12. вивчення теорії ментального простору як засобу моделювання значення та смислу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: типологію комунікативних ситуацій, принципів прагматики, мовленнєвого акту, перформативного висловлювання та його ілокутивної функції; підходи до вивчення дискурсу, його структурних і функціональних особливостей; основні етапи розвитку лінгвокогнітивних теорій; психо-, нейро-лінгвістичні передумови формування лінгвокогнітивної парадигми знань; закономірності концептуалізації та категоризації дійсності; визначення поняття концепту, його співвідношення з поняттям, значенням; фактори пріоритетності тілесного досвіду в процесах концептуалізації, категоризації та вербалізації дійсності; механізми фреймового моделювання семантики різнорівневих мовних одиниць; особливості теорії метафори та метонімії у сучасному лінгвокогнітивному контексті; сутність теорії ментального простору як засобу моделювання значення та смислу.

вміти: аналізувати невербальні засоби і компоненти комунікації, комунікативні хиби та невдачі; орієнтуватися в лінгвокогнітивному просторі сучасних досліджень мовних та текстових явищ; аналізувати мовні та мовленнєві одиниці з позицій когнітивної семантики; застосовувати лінгвокогнітивні методики дослідження мови та мовлення.

Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення дисципліни ґрунтується на знаннях, уміннях та навичках, набутих студентами під час вивчення таких навчальних дисциплін: «Практика англійського усного і писемного мовлення», «Теоретичний курс з англійської мови».

Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 - 100	Студент у повному обсязі викладає вивчений теоретичний матеріал, дає правильні визначення понять, виявляє повне розуміння матеріалу, може обґрунтувати свої судження, застосувати знання під час виконання практичних завдань, може навести власні приклади, опрацював різні джерела інформації і творчо використав їх при відповіді, виявляє здатність до оригінальних висновків, та вміння аргументовано висловлювати свою точку зору. Допускаються 1-2 незначні помилки.
82 – 89	Студент добре володіє теоретичним матеріалом, правильно визначає поняття, може обґрунтувати свої судження, систематизувати набуті знання, добирає переконливі аргументи на підтвердження власних висновків, творчо підходить до вирішення практичних завдань. Допускаються 2-3 незначні помилки.
74 – 81	Студент добре знає теоретичний матеріал, дає правильні визначення понять, може обґрунтувати свої судження, систематизувати набуті знання, добирає аргументи на підтвердження власних висновків, володіє матеріалом при вирішенні практичних завдань. Демонструє уміння висловлювати власну точку зору. Допускаються 3-4 помилки.
64 – 73	Викладення матеріалу не в повному обсязі, неглибоке володіння теоретичним матеріалом та невміння його використовувати при виконанні практичних завдань. Студент висловлює особисте ставлення до проблеми поверхово. Допускаються 4-5 помилок.
60 – 63	Досить поверхове викладання теоретичного матеріалу. Студент знає матеріал, без аргументації своїх висновків,

	без власних прикладів і не завжди адекватно екстраполює теоретичні позиції на практичний аналіз запропонованого матеріалу. Допускаються 5-6 помилок.
35 – 59	Студент незадовільно володіє теоретичним матеріалом, відтворює лише основні положення, знає окремі фрагменти методології, що складають незначну частину матеріалу. Демонструє невміння висловити та аргументувати свою точку зору. Допускається більш ніж 6 помилок.
1 – 34	Студент не володіє теоретичним матеріалом та не вміє використовувати його на практиці.

Розподіл балів

Поточний контроль										тест	проект	разом	Сума
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10				100
Поточний контроль										10	10	100	
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5				
Контроль самостійної роботи													
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3				

T1, T2 ... T5 – теми розділів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Засоби діагностики результатів навчання

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

1. Проект (групове завдання);
2. Презентація результатів виконаних самостійних завдань (індивідуальне завдання).

Програма навчальної дисципліни

Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.

Тема 1. Теорія комунікації.

(визначення поняття комунікації, теорії комунікації, види комунікації, структура та моделі комунікації).

Тема 2. Предмет і завдання прагмалінгвістики.

(визначення поняття прагматики, завдання прагматики, дейксис, пресупозиція, її види).

Тема 3. Теорія мовленнєвих актів.

(проблема одиниці мовної комунікації, мовленнєвий акт, його типи та структура, класифікація мовленнєвих актів, прямий та непрямий мовленнєві акти).

Тема 4. Дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження.

(підходи до визначення дискурсу, кореляція понять текст – дискурс, мовленнєва подія, її структура, принцип кооперації, принцип ввічливості).

Тема 5. Невербальна комунікація.

(кореляція вербальної та невербальної комунікації, види невербальної комунікації).

Розділ 2. КОГНІТИВНО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.

Тема 6. Постулати сучасної когнітивної лінгвістики.

(об'єкт та предмет вивчення когнітивної лінгвістики, базові завдання та методологія, постулати лінгвокогнітології, поняття про концептуальну та мовну картини світу, процеси концептуалізації та категоризації дійсності).

Тема 7. Когнітивна семантика.

(базові принципи сучасної когнітивної семантики, теорія прототипів Е.Рош, фреймова семантика Ч. Філмора).

Тема 8. Теорія втіленого розуміння.

(поняття образ-схеми, типологія образ-схем та способи їх творення, структурні особливості та мультимодальність образ-схем, образ-схеми як основа процесу метафоризації).

Тема 9. Теорія концептуальної метафори та метонімії.

(концептуальна природа метафори, структура концептуальної метафори, базові принципи процесу метафоризації, концептуальна природа метонімії, типологія метонімічних відносин, поняття метафтонімії).

Тема 10. Теорія концептуального блендінгу.

(когнітивна теорія конструювання смислу, теорія концептуальної інтергації)

Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма					Заочна форма						
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі					
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.		Самост.р	Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.												
Тема 1. Теорія комунікації	14	2	2			10		2	4			13
Тема 2. Предмет і завдання прагмалінгвістики	14	2	2			10						13
Тема 3. Теорія мовленнєвих актів	14	2	2			10						13
Тема 4. Дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження	14	2	2			10						13
Тема 5. Невербальна комунікація	14	2	2			10						13
РОЗДІЛ 2. КОГНІТИВНО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.												
Тема 6 Постулати сучасної когнітивної лінгвістики	14	2	2			10		2	2			13
Тема 7 Когнітивна семантика	14	2	2			10						13
Тема 8 Теорія втіленого розуміння	14	2	2			10						13

Тема 9. Теорія концептуальної метафори та метонімії	14	2	2			10						13
Тема 10. Теорія концептуального блендінгу	14	2	2			10						13
Тест	2		4									8
Проект	2		4									
Усього годин	150	20	28		2	100	150	4	6		2	138

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Теорія комунікації	2	2
2	Предмет і завдання прагмалінгвістики	2	
3	Теорія мовленнєвих актів	2	
4	Дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження	2	
5	Невербальна комунікація	2	
6	Постулати сучасної когнітивної лінгвістики	2	2
7	Когнітивна семантика	2	
8	Теорія втіленого розуміння	2	
9	Теорія концептуальної метафори та метонімії	2	
10	Теорія концептуального блендінгу	2	
	Разом	20	4

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Теорія комунікації	2	4
2	Предмет і завдання прагмалінгвістики	2	
3	Теорія мовленнєвих актів	2	
4	Дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження	2	
5	Невербальна комунікація	2	
6	Постулати сучасної когнітивної лінгвістики	2	2

7	Когнітивна семантика	2	
8	Теорія втіленого розуміння	2	
9	Теорія концептуальної метафори та метонімії	2	
10	Теорія концептуального блендінгу	2	
11	Тест	4	
12	Проект	4	
Разом		28	6

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Теорія комунікації	10	13
2	Предмет і завдання прагмалінгвістики	10	13
3	Теорія мовленнєвих актів	10	13
4	Дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження	10	13
5	Невербальна комунікація	10	13
6	Постулати сучасної когнітивної лінгвістики	10	13
7	Когнітивна семантика	10	13
8	Теорія втіленого розуміння	10	13
9	Теорія концептуальної метафори та метонімії	10	13
10	Теорія концептуального блендінгу	10	13
	ТЕСТ		8
Разом		100	138

Рекомендовані джерела інформації до розділу1

Базова

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: [підручник] / Бацевич Ф. С. – К.: Видавничий центр „Академія”, 2004. – 344 с.
2. Бацевич Ф.С. Нариси з лінгвістичної прагматики: Монографія. – Львів: ПАІС, 2010. – 336 с.
3. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
4. Сусов И.П. Лингвистическая прагматика. – Винница: Нова Книга, 2009. – 272 с.
5. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації. – К.: ВЦ «Академія», 2010. – 312 с.

Допоміжна

1. Anna Esposito, Robert Vich (Eds.) Cross-Modal Analysis of Speech, Gestures, Gaze and Facial Expressions // COST Action 2102 International Conference Prague, Czech Republic, October 15-18, 2008 Revised Selected and Invited Papers. - 434 p.
2. Applications of nonverbal communication / edited by Ronald E. Riggio, Robert S. Feldman. - Lawrence Erlbaum Associates, 2005. - 310 p.
3. Communication in the Real World: An Introduction to Communication Studies University of Minnesota Libraries Publishing edition, 2016. - 752 p.
4. Esenova Kalbike. *Pragmalinguistic studies in linguistics*. Editions du JIPTO, 2017. – 111 p.
5. Introduction: Discourse Theory, Media and Communication, and the Work of the Brussels Discourse Theory Group // Communication and Discourse Theory, Publisher: Intellect, 2019, pp.3-31.
6. Levinson Stephen C. *Pragmatics*. New York: Cambridge University Press, 2013. – 438 p.
7. Livia Polanyi. The Linguistic Structure of Discourse, 1995 <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.85.5029&rep=rep1&type=pdf>
8. Mark L. Knapp, Judith A. Hall, Terrence G. Horgan. Nonverbal Communication in Human Interaction. - Wadsworth, Cengage Learning, 2014. - 507 p.
9. Peter Wilfred Hesling Smith Speech Act Theory, Discourse Structure and Indirect Speech Acts 1991. – 245 p.
10. Searle, J. 1969. *Speech Acts*. Cambridge: Cambridge University Press.
11. Searle, J. (ed.) 1971. *The Philosophy of Language*. Oxford: Oxford University Press.
12. Searle, J. 1975. Indirect Speech Acts. In: Cole, P & Morgan, J. (eds) *Syntax and Semantics: 3*, pp. 59-82. New York: Academic Press.

13. Searle, J. 1979a. A classification of illocutionary Acts. In: *Language in society* 5, pp. 1-24. – 303 p.
14. Searle, J. 1979b. *Expression and Meaning: Studies in the Theory of Speech Acts*. Oxford: Oxford University Press.
15. The sourcebook of nonverbal measures: going beyond words / edited by Valerie Manusov. - Lawrence Erlbaum Associates, 2005. - 540p.
16. Tim Wharton. *Pragmatics and Non-Verbal Communication*. - Cambridge University Press, 2009. - 219 p.
17. Yule George. *Pragmatics*. Oxford University Press, Oxford, 1996. – 152 p.
18. https://plato.stanford.edu/entries/speech_acts/
19. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации. – К.-ЦУЛ, «Фитосоциоцентр», 2002. – 336 с.
20. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.

Рекомендовані джерела інформації до розділу2

Базова:

1. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. – Полтава: Довкілля. К, 2008.
2. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля – К, 2006.
3. Ungerer F., Schmid H. *An Introduction to Cognitive Linguistics*. Lancaster University. Pearson Education Limited. 2006.
4. Croft W., Cruse D.A. *Cognitive Linguistics*. Cambridge University Press. 2004.
5. Littlemore J. *Applying Cognitive Linguistics to Second Language Learning and Teaching*. University of Birmingham, UK. Palgrave Macmillan. 2009.
6. *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Ed. by Geeraerts D., Cuyckens H. Oxford University Press. 2007.
7. *Cognitive Exploration of Language and Linguistics*. Ed. by Dirven R., Verspoor E. John Benjamins Publishing Company. Amsterdam/Philadelphia. 2004.
8. *Cognitive Linguistics: Basic Readings*. Ed. by Geeraerts D. Mouton de Gruyter. Berlin-New York. 2006.
9. *Handbook of Cognitive Linguistics and Second Language Acquisition*. Ed. by Robinson P., Ellis N. Routledge Taylor & Francis Group. 2008.
10. Jackendoff R. *Semantics and Cognition*. The MIT Press. Cambridge, Massachusetts. 1983.
11. Talmy L. *Toward a cognitive semantics*. The MIT Press. Cambridge, Massachusetts. 2000.
12. Griffiths P. *An Introduction to English Semantics and Pragmatics*. Edinburgh University Press. 2006.

Допоміжна:

1. Воробйова О.П. Когнітивна поетика в Потебнянській ретроспективі // Мовознавство. 2005. №6. С. 18-25.
2. Гомілко О. Метафізика тілесності: концепт тіла у філософському дискурсі. К. Наукова думка, 2001.
3. Дискурс іноземної комунікації (колективна монографія). Львів: Вид-во Львівськ. нац. ун-ту ім. І.Франка, 2001.
4. Жаботинская С.А. Концептуальный анализ: типы фреймов // Вісник Черкаського університету. Серія Філологічні науки. Вип. 11. Черкаси, 1999. С. 12-25.
5. Потапенко С.І. Мовна особистість у просторі медійного дискурсу (досвід лінгвокогнітивного аналізу). К.: Вид. центр КНЛУ, 2004.
6. Clausner T.C., Croft W. Domains and image schemas // Cognitive Linguistics. 1999. Vol. 10, №1. P. 1-31.
7. Croft Linguistic evidence and mental representations // Cognitive Linguistics. 1998. Vol 9, №2. P. 151-173.
8. Fauconnier G. Mental Spaces: Aspects of Meaning Construction in Natural Language. Cambridge: CUP, 1985.
9. Fauconnier G. Mappings in Thought and Language. Cambridge: CUP, 1997.
10. Hardi C. Networks of meaning: A bridge between mind and matter. Westport, Connecticut, London: Macmillan, 1998.
11. Jackendoff R. Semantics and Cognition. Cambridge: The MIT Press, 1995.
12. Johnson M. The Body in the Mind. The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason. Chicago and London: The University of Chicago Press, 1987.
13. Lakoff G., Johnson M. Philosophy in the Flesh. The Embodied Mind and its Challenge to Western Thought. N.Y.: Basic Books, 1999.
14. Langacker R. W. Foundations of Cognitive Grammar. V.1. Theoretical Prerequisites. Stanford: Stanford University press, 1987.
15. Palmer G.B. Introduction. Talking about Thinking // Cognitive Linguistics. 2003. Vol 14, №2/3. P. 97-108.
16. Ruthrof H. The body in language. London, N.Y: Cassell, 2000.
17. Turner M. The Literary Mind. N.Y.; Oxford: Oxford University Press, 1996.